

SCHIMBĂRILE CLIMATICE ȘI IMPLICAȚIILE ACESTORA ASUPRA DREPTURILOR OMULUI

DANIELA ALBU*

Abstract:

Winning the unequal human struggle with natural forces and climate change implies both a subtle and long-lasting change in mentality, as well as the development of international instruments and mechanisms to combat the devastating effects that they can have in the long run on the quality of life of future generations.

The catastrophic impact of climate change is not perceived correctly by politicians, neither by the press nor by the big financial markets.

Existing but perfectible international mechanisms and instruments demonstrate a major concern that in this man's unequal struggle with nature, the quality of life, his fundamental rights and freedoms will be preserved and guaranteed by globally ratified mechanisms and instruments, and even if their efficiency and implementation often prove to be difficult, what matters most is the consistency and seriousness with which the effects of climate change on human rights are addressed globally.

Key words: climate change, Agenda 2030, Kyoto Protocol, Paris Agreement, right to life, climate refugee

Résumé:

Afin de gagner la lutte inégale qui oppose l'homme aux forces de la nature et aux changements climatiques, deux conditions doivent être remplies conjointement: le démarrage d'un processus de changement des mentalités, à la fois long et subtil, et le perfectionnement des instruments et des mécanismes internationaux qui visent à combattre les effets dévastateurs que les changements climatiques peuvent engendrer à long terme, en affectant notamment la qualité de vie des générations futures.

L'impact catastrophique des changements climatiques n'est pas correctement perçu ni par les politiciens, ni par la presse, ni par les grands marchés financiers non plus.

Les instruments et les mécanismes internationaux déjà mis en place, mais quand même perfectibles, relèvent d'une préoccupation majeure ayant pour objectif d'empêcher que cette lutte, le plus souvent inégale, puisse conduire à un affaiblissement de la sauvegarde et de la protection de la qualité de vie, des droits de l'homme et des libertés fondamentales. Même si l'efficacité et la mise en oeuvre des tels instruments et mécanismes peuvent s'avérer problématiques, il est important qu'au niveau global, les questions liées aux effets produits par les changements climatiques sur les droits de l'homme soient abordées de manière persévérant et sérieuse.

Mots-clés: changements climatiques, Agenda 2030, Protocole de Kyoto, Accord de Paris, droit à la vie, réfugié climatique.

Schimbările climatice, reprezintă o prioritate planetară într-o lume divizată în care populațiile globului nu se bucură de aceleași drepturi și privilegii. Este un fapt demonstrat că toate catastrofele naturale au afectat comunitățile de-a lungul istoriei umanității, dar gradul de distrugere este cu atât mai mic cu cât țara respectivă este mai pregătită să prevină parțial sau chiar să facă față producerii acestor dezastre climatice, în așa fel încât să reducă pe cât posibil distrugerile și pierderile de vieți omenești. Ar fi absurd ca această luptă să fie purtată doar individual în contextul în

care toate statele lumii, indiferent de gradul lor de dezvoltare, se confruntă cu această problemă. Fiecare locuitor al planetei devine răspunzător de ceea ce lasă moștenire generațiilor viitoare. Schimbările climatice amenință să afecteze libertatea și să limiteze opțiunile. Tehnologia avansată nu este singura soluție, mai ales că există încă decalaje enorme privind gradul de dezvoltare al țărilor, iar marele paradox este că tocmai țările dezvoltate sunt și cele răspunzătoare de gradul ridicat al poluării pe glob. Iată de ce câștigarea acestei bătălii inegale a omului cu forțele naturii și cu schimbările climatice ține atât de o subtilă și îndelungă schimbare a mentalităților, cât și de

* Cercet. științific.

perfecționarea unor instrumente și mecanisme internaționale de combatere a efectelor devastatoare pe care acestea le pot avea pe termen lung, afectând mai cu seamă calitatea vieții generațiilor viitoare.

Impactul catastrofal al schimbărilor climatice nu este perceput în mod corect nici de către politicieni, nici de către presă și nici de către marile piețe financiare. O secetă, o inundație de mari proporții sau un ciclon, precum și alte șocuri climatice sunt prezentate sub forma unor „afecțiuni” temporare ale planetei care apar ca știri de senzație și dispar la fel de repede. Nu se aprofundează din păcate consecințele reale cu efect îndelungat ale acestor evenimente asupra cărora specialiștii continuă să tragă tulburătoare semnale de alarmă.

Secolul 20 a avut două mari războaie mondiale, la o distanță relativ mică în timp unul față de celălalt, în urma cărora s-a născut dintr-un efort comun de cooperare internațională, Declarația Universală a Drepturilor Omului, pentru a preveni producerea unor catastrofe viitoare de acest fel. Nu ar trebui să uităm că Declarația a luat ființă abia după ce răul s-a produs, ca o consecință a crimelor și a desconsiderării demnității umane în timpul acestor războaie. Schimbările climatice care afectează acum toți locuitorii planetei reprezintă un rău în plină desfășurare, care se manifestă sub diverse forme alarmante simultan și cu rapiditate în foarte multe zone ale globului. Dacă nu se acționează printr-o cooperare internațională concretă, am putea avea de-a face de această dată cu ratarea politică a secolului 21, mai ales că este vorba de o luptă contra cronometru.

Primul pas al comunității internaționale în domeniul analizei la nivel global a problemelor de mediu și în identificarea unor soluții viabile a fost Conferința ONU privind mediul, de la Stockholm, Suedia, din iunie 1972¹. Atunci s-a supus dezbaterii internaționale pentru prima oară pericolul deteriorării mediului, dar abia în 1983 își începe activitatea Comisia Mondială pentru Mediu și Dezvoltare (WCED)². Doi ani mai târziu, în 1985, ca reacție la descoperirea găurii din stratul de ozon de deasupra Antarcticii, prin Convenția de la Viena pentru protecția stratului de ozon³, se încearcă găsirea unor soluții de

reducere a emisiei substanțelor care au cauzat acest fenomen. În 1986 are loc catastrofa de la Cernobîl. Comisia Mondială pentru Mediu și Dezvoltare susține vehement necesitatea organizării unei conferințe internaționale care să dezbată și să găsească soluții în privința mediului și a dezvoltării durabile. Astfel, în 1992 are loc la Rio întâlnirea la nivel înalt pentru dezvoltare durabilă, care a mai fost numită și Summit-ul Pământului. Cele 170 de state participante au adoptat atunci mai multe convenții referitoare la schimbările climatice, la reducerea emisiilor de metan și dioxid de carbon, la conservarea speciilor și a diversității biologice dar și a stopării defrișărilor masive. Printre cele mai importante rezultate ale Conferinței de la Rio din 1992 se numără Acordul Convenției cadru a ONU pentru schimbările climatice⁴ (UNFCCC), Agenda 21 pentru Dezvoltare Durabilă⁵ și Convenția ONU privind diversitatea biologică⁶. Tot la Rio s-a născut ideea și s-a propus redactarea Convenției ONU pentru combaterea deșertificării⁷, care a fost adoptată ulterior, în 1994 și care a intrat în vigoare pe 26 decembrie 1996. Mai mult decât atât, Conferința de la Rio a oferit prilejul creării unor noi instituții internaționale specializate printre care și Comisia de Dezvoltare Durabilă, însărcinată cu monitorizarea implementării măsurilor propuse în cadrul Conferinței.

„Raportul Anual al Înalțului Comisariat al Națiunilor Unite pentru Drepturile Omului asupra relațiilor dintre schimbările climatice și drepturile omului” (15 ianuarie 2009)⁸ menționează Convenția cadru a Națiunilor Unite asupra schimbărilor climatice drept instrument internațional de analiză a cauzelor și consecințelor schimbărilor climatice adesea cunoscute și sub denumirea de „încălzire globală”. În Raport se precizează

⁴ Convenția Cadru a Națiunilor Unite privind Schimbările Climatice http://unfccc.int/files/essential_background/convention/background/application/pdf/convention_text_with_annexes_english_for_posting.pdf.

⁵ Adoptată 1992 <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/Agenda21.pdf>.

⁶ Adoptată 1992 <https://www.cbd.int/doc/legal/cbd-en.pdf>.

⁷ Adoptată 12 sept. 1994 <http://www.ifrc.org/docs/idrl/I223EN.pdf>.

⁸ Raportul Anual al Înalțului Comisariat al ONU pentru Drepturile Omului asupra relațiilor dintre schimbările climatice și drepturile Omului, din 15 ianuarie 2009, p. 2, A/HRC/10/61 <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G09/103/44/PDF/G0910344.pdf?OpenElement>.

¹ <http://www.un-documents.net/unchedec.htm>.

² ONU A/RES/38/161.

³ „Vienna Convention for the Protection of the Ozone Layer”. *United Nations Treaty Series*.

că Articolul 3 al Convenției subliniază povara inegală pe care trebuie să o poarte statele lumii atunci când este vorba despre efectele schimbărilor climatice. De multe ori acest Articol este numit de specialiști și „Articolul echității”, pentru că prevede că țările trebuie să protejeze sistemul climatic „pe baza echității și în conformitate cu responsabilitățile lor comune dar diferite”; că „țările dezvoltate ar trebui să se afle în prima linie a combaterii schimbărilor climatice și a efectelor lor adverse și că trebuie acordată o atenție specială nevoilor țărilor în curs de dezvoltare, în special ale acelor care sunt cele mai vulnerabile și mai expuse la schimbările climatice”⁹. Pentru aceste țări povara este disproporționată cu capacitatea lor reală și limitată de reacție și intervenție. Tocmai de aceea „principiul echității” continuă să rămână o provocare în toate negocierile purtate pe această temă.

Pe drumul anevoios al Conferințelor și Convențiilor internaționale, statele membre ONU, în special cele dezvoltate, chiar cele care au ratificat aceste documente, au recunoscut mai mult sau mai puțin formal pericolul schimbărilor climatice, dar abia în 1997, odată cu controversatul Protocol de la Kyoto¹⁰ la Convenția cadru a ONU pentru schimbările climatice, a ieșit la iveală modul în care primează interesul național pentru sprijinul industrializării și al energiei, de multe ori cu prețul poluării și al periclitării mediului în detrimentul sănătății populației. Noutatea pe care o aduce Protocolul de la Kyoto este că în timp ce Convenția cadru a ONU pentru schimbările climatice încurajează țările industrializate să își stabilizeze emisiile gazelor poluante cu efect de seră, Protocolul le obligă în mod ferm să se angajeze să facă acest lucru. El reprezintă structura de rezistență pe care se vor construi viitoarele acorduri internaționale privind combaterea schimbărilor climatice.

La 10 ani de la Conferința de la Rio, la Summitul privind dezvoltarea durabilă din 2002, Johannesburg, Africa de Sud, care a fost numit pe scurt „Summitul Pământului” sau „Rio+10” a fost elaborată Declarația de la Johannesburg¹¹. Este evident că această Declarație nu s-a născut

din senin, ci s-a format pe măsura rezultatelor și concluziilor Conferinței de la Stockholm și a Summitului de la Rio, mai sus menționate. La data adoptării Declarației trecuseră deja doi ani de la angajamentul statelor membre ONU pentru îndeplinirea Obiectivelor de Dezvoltare ale Mileniului, stabilite în 2000¹². La Conferința de la Johannesburg, s-a reafirmat importanța dezvoltării durabile ca obiectiv major la nivelul instituțiilor naționale, regionale și internaționale, ce trebuie integrat în politicile publice, precum și în activitățile agențiilor specializate al ONU. Un rezultat remarcabil a fost și faptul că s-au concretizat aproape 300 de inițiative de parteneriat internațional pentru îndeplinirea Obiectivelor de Dezvoltare ale Mileniului. S-ar mai putea adăuga că Declarația de la Johannesburg conține mai multe generalități decât Declarația de la Rio, mai ales în termeni de angajamente ale statelor participante.

Au urmat în 2010 acordurile din cadrul Conferinței de la Cancun, Peru, care includ angajamentele a 76 de țări dezvoltate și în curs de dezvoltare de a-și controla și stabiliza emisiile gazelor cu efect de seră. În 2010 cele 76 de țări erau responsabile în mod colectiv de 85% din emisia anuală globală.

Dar încă dinainte de a se ajunge la această statistică sumbră, devenea din ce în ce mai evident faptul că schimbările climatice pot avea implicații majore asupra drepturilor omului. În 2008, Consiliul Drepturilor Omului a adoptat prima rezoluție (7/23) „Drepturile omului și schimbările climatice”¹³. Pentru punerea în aplicare a acestei rezoluții, Consiliul a efectuat un studiu despre relația dintre schimbările climatice și drepturile omului, studiu supus atenției celei de a 10-a întâlniri de lucru a Consiliului din martie 2009.

Consiliul Drepturilor Omului a adoptat apoi rezoluția (10/4) „Drepturile omului și schimbările climatice”¹⁴ în care se precizează că impactul schimbărilor climatice afectează atât direct cât și indirect drepturile omului. În textul rezoluției se subliniază că segmentele de populație care deja

¹² A/RES/55/2) www.un.org/documents/ga/res/55/a55r002.pdf.

¹³ Rezoluția ONU 7/23 http://ap.ohchr.org/documents/E/HRC/resolutions/A_HRC_RES_7_23.pdf.

¹⁴ Rezoluția Consiliului Drepturilor Omului 10/4 2009 http://ap.ohchr.org/documents/E/HRC/resolutions/A_HRC_RES_10_4.pdf.

⁹ Idem, p. 2.

¹⁰ Protocolul de la Kyoto, adoptat 11 dec. 1997, <http://unfccc.int/resource/docs/convkp/kpeng.pdf>.
<https://unfccc.int/resource/docs/convkp/kpeng.pdf>.

¹¹ <https://joburg.org.za/pdfs/johannesburgdeclaration.pdf>.

se găsească în situații vulnerabile vor fi cele care vor simți cel mai acut impactul acestor fenomene. În rezoluție se reafirmă principiile și obiectivele Convenției cadru a ONU privind schimbările climatice¹⁵ și se consideră salutare deciziile Conferinței de la Bali, Indonezia din 2007, în cadrul căreia s-a adoptat Planul de Acțiune de la Bali¹⁶ pentru combaterea schimbărilor climatice. Încă de la acea vreme, pe lângă reafirmarea importanței Declarației de la Rio¹⁷ de la Conferința din 1992 privind dezvoltarea mediului și a necesității implementării Declarației de la Johannesburg¹⁸ privind dezvoltarea durabilă și a Agendei 21 pentru Dezvoltare durabilă¹⁹, se consemna în mod special în această rezoluție dreptul la dezvoltare și la un mediu sănătos pentru generațiile viitoare.

Biroul Înaltului Comisar pentru Drepturile Omului a pus la dispoziție concluziile și studiile rezultate în urma implementării celor două rezoluții (7/23 și 10/4) în cadrul Conferinței Națiunilor Unite privind Schimbările Climatice (COP15), care a avut loc la Copenhaga, în perioada 7-18 decembrie 2009.

Consiliului Drepturilor Omului îi revine rolul major de a atrage atenția asupra implicațiilor pe care schimbările climatice și efectele acestora le pot avea asupra drepturilor omului. În scopul de a cataliza eforturile statelor membre ONU, Consiliul a continuat de-a lungul timpului să adopte o serie de rezoluții pe această temă, semnalând comunității internaționale că acesta nu este un subiect deloc neglijabil: Rezoluțiile 9/1 din 2008²⁰, 12/18²¹ din 2009, 16/11²² din 2011, 18/22²³ din 2011, 19/10 din 2012²⁴, 25/21²⁵ din 2014, 29/L.21²⁶ din 2015

¹⁵ Convenția Cadru a Națiunilor Unite privind schimbările climatice <https://unfccc.int/resource/docs/convkp/conveng.pdf>.

¹⁶ Adoptat prin Decizia 1/CP.13 a COP-13.

¹⁷ Adoptată de Adunarea Generală a ONU pe 12 august 1992 A/CONF.151/26.

¹⁸ Johannesburg Declaration on Sustainable Development, A/CONF.199/20, Chapter 1, Resolution 1, Johannesburg, adoptată în septembrie 2002.

¹⁹ <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/Agenda21.pdf>.

²⁰ A/RES/9/1/din 24 septembrie 2008.

²¹ A/RES/12/18 din 2 octombrie 2009.

²² A/HRC/RES/16/11 din 24 martie 2011.

²³ A/HRC/RES/18/22 din 30 septembrie 2011.

²⁴ A/HRC/RES/19/10 din 22 martie 2012.

²⁵ A/HRC/RES/25/21 din 25 martie 2014.

²⁶ A/HRC/29/L.21 din 30 iunie 2015.

și 32/33²⁷ din 2016. În textele acestor rezoluții se recunosc efectele adverse pe care depozitarea produselor toxice și periculoase și a deșeurilor le pot avea asupra sănătății, otrăvind apa potabilă afectând mediul, periclitând dezvoltarea durabilă și implicit exercitarea adecvată a drepturilor omului. Prin Rezoluția HRC/29/L.21 din 30 iunie 2015 se considera salutară Conferința privind schimbările climatice, care urma să aibă loc în Decembrie la Paris și se exprima îngrijorarea că schimbările climatice recente au declanșat dezastre naturale care au afectat drepturile omului, în special în țările în curs de dezvoltare, ale căror populații sunt mult mai vulnerabile, în special persoanele care se confruntă cu sărăcia și al căror habitat a fost distrus în totalitate de fenomene extreme.

Prin Rezoluția 32/33 din iulie 2016 schimbările climatice sunt considerate drept o amenințare cu impact direct asupra drepturilor omului, care afectează comunități întregi de pe glob, fie datorită poziției geografice, fie din cauza sărăciei. Copiii fac parte din categoria cea mai vulnerabilă, deoarece aceste fenomene le pot periclita sănătatea, creșterea și dezvoltarea armonioasă, accesul la educație, la hrană, la locuințe adecvate, la apă potabilă și la servicii de sănătate.

Dincolo de multitudinea de documente și convenții internaționale, complexitatea schimbărilor climatice cu care ne confruntăm nu este încă în totalitate cunoscută nici de către oamenii de știință. S-a putut totuși ajunge la stabilirea câtorva cauze care pot sta la baza acestor modificări cu repercusiuni grave și cu efecte deosebit de îndelungate în timp, asupra generațiilor viitoare.

Atunci când temperaturile cresc în medie pe glob cu peste 2 grade Celsius, se poate deja vorbi despre atingerea pragului unor schimbări climatice periculoase. Dar acumularea emisiilor de gaze cu efect de seră a condus la temperaturi nemaîntâlnite care au crescut în medie cu peste 5 grade Celsius. Statele bogate poartă răspunderea pentru marea cantitate de gaze cu efect de seră emise în atmosfera Pământului. Din nefericire, săracii lumii sunt cei care vor plăti mai scump prețul acestor schimbări. Încă de acum 10 ani, în Raportul Global al Dezvoltării Umane al Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare 2007-2008, „Lupta cu schimbările climatice: soli-

²⁷ A/HRC/32/33 din iulie 2016.

daritatea umană într-o lume divizată”,²⁸ se preciza că dacă toate țările lumii ar emite gaze cu efect de seră cu aceeași intensitate ca cea a țărilor dezvoltate, am avea nevoie de încă nouă planete pentru a face față acestor emisii.

Răspunsul la starea de criză arareori recunoscută fățiș de campionii profitului pe termen lung în detrimentul calității aerului, apei, pământului și implicit al sănătății populației globului, trebuie să fie colectiv și implică cooperare internațională. Pornind de la faptul că tocmai categoriile vulnerabile de populație vor fi cele mai afectate de aceste schimbări, se ajunge din aproape în aproape la concluzia că o multitudine de drepturi ale omului pot avea de suferit în urma diferitelor tipuri de șocuri climatice. Așa cum estima și Raportul Anual al Înaltului Comisariat al Națiunilor Unite pentru Drepturile Omului asupra relațiilor dintre schimbările climatice și drepturile omului (15 ianuarie 2009)²⁹ încălzirea globală va afecta acele segmente ale drepturilor omului care depind de condițiile climatice mai mult decât s-ar putea crede, și anume:

Dreptul la viață, un drept suprem care stă la baza tuturor celorlalte drepturi ale omului și de la care nu se permite nici o derogare, nici măcar în situații de extremă urgență. În acest context o categorie extrem de vulnerabilă care ar putea fi cel mai mult afectată de șocurile climatice, o reprezintă copiii. Protejarea dreptului la viață este legată de îndeplinirea altor drepturi precum dreptul la hrană adecvată, dreptul la apă potabilă, sănătate și locuință, dreptul la educație. Raportul Global al Dezvoltării Umane, 2007-2008 pronostica un viitor în care fenomenele climatice extreme vor avea drept consecință o creștere a numărului persoanelor subnutrite de pe glob cu încă 600 de milioane.

Nu este de neglijat nici **dreptul la informare**: oricât ar părea de nesemnificativ la prima vedere, stațiile meteorologice din țările dezvoltate au o marjă de eroare din ce în ce mai scăzută și pot preveni populația de eventualele modificări ale climei nu numai pe termen scurt, ci și mediu, în timp ce țările slab dezvoltate nu au nici măcar posibilitatea de a lua cunoștință de aceste predic-

ții. **Dreptul la auto-determinare**, deși pare să aibă mai mult un aspect colectiv care se referă la națiuni mai mult decât la indivizi în sine, acesta include dreptul persoanelor de a nu fi private de mijloace de subsistență. Ridicarea nivelului mării și inundațiile de mari proporții amenință cu dispariția o serie de comunități insulare afectând astfel dreptul la auto-determinare. Vor apărea o complexitate de probleme legislative cu privire la statutul acestor locuitori supraviețuitori ale unor teritorii dispărute. Desigur că efectele acestor schimbări climatice sunt resimțite din ce în ce mai acut de către categoriile vulnerabile care se află deja în situații dezavantajate pe motive de sărăcie, gen, vârstă, statut minoritar sau diverse handicapuri și care trebuie tratate după principiul egalității și al non-discriminării, numai că din start acești oameni sunt dezavantajați comparativ cu populațiile țărilor dezvoltate. De aici ajungem la concluzia că modul în care sunt percepute și resimțite șocurile climatice este inegal distribuit pe planetă. Confruntate cu inundații, furtuni, valuri de căldură și alte fenomene climatice extreme, țările cu nivel scăzut de dezvoltare vor avea o capacitate limitată de a face față șocurilor, locuințele sărace neadecvate putând fi distruse mult mai ușor de dezastre naturale decât cele din țările bogate care țin pasul cu cele mai avansate tehnologii de construcție dar și de prevenire a unor catastrofe. Țările cu o infrastructură slab dezvoltată vor fi mai vulnerabile. Dar dacă ne referim la fenomene cu proporții de cataclism, pierderile țărilor dezvoltate care dispun de infrastructură adecvată pot fi și ele uriașe. De asemenea, s-a dovedit că acei copii născuți într-o perioadă secetoasă suferă de malnutriție, acestea fiind fenomene des întâlnite în Africa sub-sahariană, în special Kenya și Etiopia. În America Latină și sudul Asiei savanții anticipează tot mai multe cicloane, taifunuri și furtuni tropicale. Creșterea acidității apei mării va determina distrugerea marii bariere de corali iar prin eliminarea acestor recifuri sunt condamnate la dispariție ecosisteme întregi. Toate acestea se întâmplă simultan și vertiginos de repede la ceas planetar, odată cu topirea ghețarilor, și restrângerea suprafețelor de pădure tropicală.

Efecte ale schimbărilor climatice

Toată populația globului este supusă riscului și impactului schimbărilor climatice. Efectele acestora sunt interdependente și fiecare dintre ele

²⁸ Human Development Report Fighting Climate Change, Solidarity in a Divided World 2007-2008, Ed. Palgrave Macmillan, New York USA, 2008.

²⁹ http://www.ohchr.org/Documents/Publications/I_OHCHR_Rep_2009_complete_final.pdf.

constituie veriga unuia și aceluiași lanț, numai că aceste efecte nu vor fi resimțite în mod egal. Va fi afectată producția de cereale ceea ce va însemna un risc pentru securitatea hranei, deci implicit și pentru dreptul la hrană. Vor exista efecte negative asupra sănătății populațiilor datorită fenomenelor meteorologice extreme, care vor putea cauza pierderea de vieți omenești dar și subnutriție. Ca urmare a recoltelor proaste și neîndestulătoare, bolile nu vor înceta să își facă apariția.

Creșterea nivelului mărilor și inundațiile aferente vor distruge așezări umane și astfel populațiile ar putea fi confruntate cu strămutarea.

Subțierea stratului de ozon poate cauza unele boli infecțioase și poate, de asemenea, afecta recoltele.

Este evident că schimbările climatice au un mare impact asupra creșterii economice și contribuie la fenomenul migrației. Dar efectele schimbărilor climatice pot fi deopotrivă pozitive și negative. De exemplu în Siberia se așteaptă ca aceste schimbări să îmbunătățească producția de hrană cel puțin pe termen scurt, sau mediu. Concluzia generală este însă că efectele negative rămân cele mai puternice. Țările mai sărace au o capacitate redusă de a gestiona astfel de schimbări și de a le preveni efectele. Deteriorarea mediului poate aduce după sine în viitor și conflicte armate, în contextul luptei pentru teritorii fertile și resurse. Statisticile internaționale arătau că în 2010 și 2011 mai mult de 42 de milioane de oameni au fost strămutați din Asia și Pacific datorită unor fenomene climatice extreme (furtuni, inundații, valuri de căldură).

Deși este recomandabil ca oamenii să rămână acolo unde s-au născut și unde au tradițiile și cultura poporului din care fac parte, trebuie să recunoaștem că multe cazuri de migrație se datorează unor fenomene climatice, iar migranții care nu au o anumită calificare devin o categorie vulnerabilă căreia deseori nu li se oferă protecție sau accesul la servicii de bază. Legăturile dintre degradarea climatică și toate aceste fenomene legate de acutizarea sărăciei, migrație, dreptul la hrană și sănătate sunt extrem de complexe și au un impact puternic asupra exercitării drepturilor omului la nivel global. Înaltul Comisariat ONU pentru Refugiați nu recomandă acum câțiva ani folosirea termenului de „refugiat din motive climatice” deoarece nu se încadra în definiția legală a conceptului de refugiat, dar acest tip de refugiat nu

încetează să își facă apariția, să își ceară drepturile, iar existența sa nu poate fi negată de termeni, frazeologii și concepte abstracte. Tocmai de aceea la ora actuală această categorie de solicitanți de azil este recunoscută și termenul a devenit consacrat. Pe de altă parte, nici Convenția Cadru a ONU pentru Schimbările Climatice și nici Protocolul de la Kyoto nu includ prevederi privind asistarea și protecția celor afectați în mod direct de schimbările climatice.

Omenirea este obligată nu numai să se adapteze la aceste schimbări dar și să creeze un cadru de cooperare internațională atât pentru a preda planeta vie și capabilă să ofere o viață de calitate generațiilor viitoare cât și pentru a asigura respectarea drepturilor omului pentru cei care vor veni după noi.

Mai mult decât atât, cele 191 de state ale lumii semnatare ale „Declarației Mileniului” nu au reușit și din perspectiva schimbărilor climatice și a fenomenelor extreme să aducă la îndeplinire până în 2015 obiectivele de dezvoltare pentru care s-au angajat. Iată doar câteva dintre implicațiile pe care schimbările climatice le-au avut asupra atingerii Obiectivelor Mileniului:

1. Eradicarea sărăciei extreme și a foametei: schimbările climatice – deșertificarea și încălzirea globală – amenință accesul la hrană și la apă potabilă, care reprezintă unul dintre cele mai fundamentale drepturi ale omului.

2. Dreptul copiilor la școlarizare și educație: ca urmare a secetei prelungite familiile sunt silite să își retragă copiii de la școală pentru a-și dedica mult mai mult timp aprovizionării cu apă și transportării apei potabile în locuințe.

3. Egalitatea de șanse și promovarea femeii: fiind o categorie vulnerabilă, femeile sunt cel mai afectate de schimbările climatice.

4.–6. Reducerea mortalității infantile, îmbunătățirea sănătății materne și combaterea HIV/SIDA, malariei și a altor boli: datorită schimbărilor climatice sănătatea pe glob se înrăutățește, lipsa hranei și a apei potabile sunt în directă legătură cu seceta și inundațiile care afectează și calitatea apei.

7. Asigurarea sustenabilității mediului: Mai mult de 1 miliard de oameni trăiesc în suburbii și mahalale, adevărate ghetouri insalubre pe lângă marile aglomerări urbane, de cele mai multe ori neavând acces la toalete sau la alte servicii sanitare elementare.

8. Dezvoltarea unui parteneriat global pentru dezvoltare: schimbările climatice au reprezentat și ele o amenințare pentru îndeplinirea la timp a Obiectivelor Mileniului. Din păcate acest subiect tinde să divizeze țările lumii din cauza intereselor diferite ale acestora și ar putea periclita potențialele parteneriate.

Obiectivul Mileniului de eradicare a sărăciei extreme până în 2015 a eșuat. Ceea ce s-a îndeplinit parțial este acum continuat prin Agenda 2030 pentru Dezvoltare Durabilă³⁰, un acord global care își propune să contribuie la eliminarea sărăciei din toate țările lumii și la realizarea dezvoltării durabile până în anul 2030, având un set ambițios de 17 obiective de dezvoltare durabilă cu 169 de obiective aferente. Adoptată pe 25 septembrie, 2015 la New York, cu ocazia unui Summit special al ONU, Agenda 2030 stabilește acțiuni ambițioase de vocație universală care vor influența toate țările, inclusiv la nivel de politici interne. Bazele Agendei 2030 se puneau încă din 2012 la Conferința de la Rio privind Dezvoltarea Durabilă, „Rio+20”, la 20 de ani după Conferința de la Rio din 1992.

Combaterea schimbărilor climatice devine obiectivul global de dezvoltare durabilă, numărul 13, al Agendei 2030: „Necesitatea unor acțiuni urgente pentru combaterea schimbărilor climatice și a efectelor acestora”³¹.

În data de 10 mai 2017, ca urmare a Rezoluției 70/1 a Adunării Generale a ONU, prin care s-a adoptat Agenda 2030, Secretarul General în cooperare cu sistemul Națiunilor Unite a prezentat Consiliului Economic și Social Raportul privind progresul înregistrat în îndeplinirea Obiectivelor Dezvoltării Durabile³². Raportul oferă o trecere în revistă a stadiului de îndeplinire a obiectivelor Agendei în baza celor mai recente date existente la nivel global.

În Raport se precizează că încălzirea globală a continuat și în 2016, iar condițiile de secetă au fost predominante în majoritatea zonelor globului. Conform Organizației Meteorologice Mondiale, calota de gheață a ajuns la 414 milioane

³⁰ A/RES/70/1 Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development, http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/70/1&referer=/english/&Lang=E.

³¹ Ibidem.

³² E/2017/66.

de km², acesta fiind pentru a doua oară cel mai scăzut record. Sunt necesare eforturi și mai susținute pentru reducerea pericolelor schimbărilor climatice. În conținutul Raportului se precizează că părțile implicate în Acordul de la Paris, care a intrat în vigoare pe 4 noiembrie 2016 sunt rugate să pregătească, să comunice și să mențină contribuția națională stabilită în cadrul acțiunii globale de combatere a schimbărilor climatice. La 20 aprilie 2017, 143 de țări au ratificat Acordul de la Paris dintre care 137 au comunicat Secretariatului Convenției Cadru pentru Schimbările climatice, prima tranșă a contribuțiilor lor naționale. De asemenea, la data de 20 aprilie 2017, 7 țări în curs de dezvoltare au finalizat și au transmis planurile lor de adaptare națională ca răspuns la schimbările climatice.³³ Conform Raportului, numărul de decese cauzate de dezastre naturale continuă să crească³⁴ în ciuda progresului înregistrat în implementarea de către țări a strategiilor de prevenire a dezastrelor.

Conferințele internaționale anuale ale ONU privind schimbările climatice – așteptări, rezultate și eșecuri

Ca și Declarația de la Johannesburg, nici Acordul de la Paris nu a luat ființă spontan, ci ca urmare a Conferinței din Franța, fiind rezultatul unor îndelungi negocieri presărate deopotrivă cu poticniri și speranțe.

În complexa interdependență dintre schimbările climatice, drepturile omului și atingerea obiectivelor de dezvoltare ale mileniului, care reprezentau pe atunci Agenda prioritară a statelor membre ONU, Conferința de la Copenhaga privind schimbările climatice a reprezentat unul dintre cele mai importante evenimente ale anului 2009 în plan politic internațional. Acolo se aștepta ca guvernele și statele să negocieze un nou Acord prin care să se angajeze să își reducă emisiile de CO₂, Acord care, începând cu 2012, să urmeze Protocolului de la Kyoto. Acordul de la Copenhaga a fost însă agreat inițial doar de către SUA, China, Africa de Sud, Brazilia și India iar Conferința atât de mult așteptată nu a putut fi considerată la scară globală decât un timid început.

³³ Ibidem

³⁴ Ibidem, în Raport se precizează că din 1990 până în 2015 mai mult de 1,6 milioane de oameni au murit ca urmare a unor dezastre naturale.

„Cele 100 de miliarde de dolari promiși de politicieni ca ajutor climatic pentru statele sărace până în 2020 sunt greu de luat în serios, având în vedere lipsa detaliilor concrete”. „În următorii 11 ani, liderii mondiali vor avea la îndemână aceste vagi promisiuni făcute astăzi”, a declarat atunci la conferința de presă analistul Bjorn Lomborg, prezent la Copenhaga în calitate de jurnalist.

Președintele Comisiei Europene la acea dată, Jose Manuel Barroso a spus că Acordul se situează în mod clar sub ținta Uniunii Europene.

Următoarea Conferință ONU la nivel înalt pe această temă a avut loc la Cancun, în Mexic, la sfârșitul anului 2010. Ce se aștepta de la Conferința de la Cancun? Liderii lumii trebuiau să negocieze cu succes un tratat internațional care să prevadă o acțiune comună la nivel global. După dezbaterile de la Copenhaga faimosul Acord rămânea încă doar un punct de pornire. Timpul care s-a scurs din decembrie 2009 a fost considerat de experți drept mai mult sau mai puțin irosit în lupta cu vertiginoasele schimbări climatice la nivel global. Acordul număra în 2010, 140 de țări semnatare și rămânea totuși unicul pe această temă. Conferința de la Cancun nu a reprezentat de fapt decât o a doua rundă de negocieri. Achim Steiner, Directorul programului de mediu al ONU a declarat atunci că „dacă nu se va întreprinde nimic la nivel global, se va ajunge până în 2020 la 56 de gigatone de dioxid de carbon (CO₂)”. S-a sperat atunci că negocierile și Acordul de la Copenhaga nu vor rămâne doar o pură teorie. Dar din păcate, așa cum au existat așteptări exagerate de la conferința din 2009, nici în 2010 nu s-a obținut prea mult.

Mark Kenber, directorul executiv al Climate Group a declarat atunci presei că, în ciuda speranțelor de la Copenhaga, s-a văzut clar ca în acel moment „nu a existat o voință politică limpede și concertată pentru obținerea unui tratat internațional de interes comun iar la Cancun se așteaptă poate chiar și mai puțin”. La Cancun s-a discutat și că țara cu cele mai puternice emisii de carbon și alte gaze cu efect de seră este China, care promisese încă din 2009 să acționeze pe cont propriu pentru diminuarea acestora.

Ceea ce se aștepta cel mai mult de la conferința de la Cancun era un progres în domeniul stopării defrișării globale și crearea unui fond de asistență și dezvoltare pentru proiecte și tehnologii noi de reducere a emisiilor de gaze cu efect de seră.

O veste bună apărea pe 26 noiembrie 2010, când la Salonic (Grecia), miniștrii afacerilor externe ai Organizației Cooperării Economice a Mării Negre au semnat o declarație comună de conlucrare cu privire la problemele climatice din regiune, pe care au prezentat-o în cadrul conferinței de la Cancun.

Miniștrii au căzut de acord că regiunea Mării Negre este vulnerabilă la consecințele negative ale schimbărilor climatice și și-au exprimat intenția comună de a transforma această zonă într-un model de bune practici regionale prin implementarea unor tehnologii și surse de energie noi, care să nu afecteze mediul. La acea vreme România a preluat după Grecia președinția organizației.

După Cancun se puneau întrebarea „va fi oare conferința din Africa de Sud, din anul următor, doar o variațiune pe aceeași temă a „bătutului pasului pe loc”? A urmat în noiembrie 2011 Conferința ONU privind schimbările climatice, care a avut loc la Durban, în Africa de Sud. Nici aici nu s-a stabilit un tratat, dar s-a convenit realizarea unui angajament global la care să adere toate țările membre până în 2015 și care să intre în vigoare cu valoare legală începând din 2020. S-a creat și fondul de finanțare „Green Climate Fund” pentru care s-a adoptat un mecanism de gestionare – 100 de miliarde de dolari distribuite anual prin intermediul acestui fond pentru a ajuta țările sărace să se adapteze la impactul schimbărilor climatice.

În cadrul Conferinței de la Doha, Qatar, din 2012 s-a stabilit extinderea valabilității Protocolului de la Kyoto care ar fi trebuit să expire la sfârșitul anului 2012, precum și ratificarea Platformei de la Durban. Prin Amendamentul de la Doha³⁵ la Protocolul de la Kyoto, se extinde implementarea acestuia până în anul 2020, când va intra în vigoare Acordul 2015 de la Paris³⁶ pentru schimbări climatice globale. Amendamentul se referă printre altele și la elaborarea unei liste revizuite a emisiilor gazelor cu efect de seră care se alcătuiește ca urmare a raportărilor statelor semnatare. Secretarul General al ONU a dat publicității și a transmis Amendamentul de la Doha tuturor părților, în capacitatea sa de Depozitar al statelor

³⁵ http://unfccc.int/files/kyoto_protocol/application/pdf/kp_doha_amendment_english.pdf.

³⁶ <http://unfccc.int/resource/docs/2015/cop21/eng/10a01.pdf>.

semnatare ale Protocolului de la Kyoto, conform Articolelor 20 și 21 din Protocol.³⁷

Noutatea adusă de Conferința de la Doha este că s-a folosit pentru prima oară conceptul de „pierdere și daună”, un fel de acord de principiu care prevede că țările mai bogate ar putea fi responsabile financiar față de alte națiuni dacă eșuează în reducerea emisiilor de carbon. Rezultatul Conferinței a fost elaborarea unui set de documente sub denumirea de „Doha – portalul schimbărilor climatice”. Protocolul de la Kyoto s-a prelungit datorită lipsei de implicare a Canadei, Japoniei, Rusiei, Belarusiei, Ucrainei, Noii Zeelande și a Statelor Unite ale Americii pe această temă, și datorită faptului că țări precum China (cel mai puternic emițător de gaze cu efect de seră), India și Brazilia nu au fost constrânse să își reducă emisiile conform Protocolului de la Kyoto.

Totodată, finanțarea Fondului Green Climate a întâmpinat probleme și, astfel nu a existat un progres real în consolidarea acestuia.

În cadrul Conferinței ONU privind schimbările climatice din noiembrie 2013, care a avut loc la Varșovia, Polonia, s-a ajuns la un Acord ca toate statele să reducă emisiile de bioxid de carbon până în primul sfert al anului 2015 și s-a propus Mecanismul Varșovia³⁸. Cu toate acestea, un paragraf cheie din conținutul Protocolului de la Montreal³⁹, paragraf care ar fi dus la accelerarea cooperării internaționale a fost eliminat în ultimul moment. Noul creat Mecanism Varșovia oferă expertiză și posibilă asistență financiară țărilor în curs de dezvoltare pentru ca acestea să poată face față catastrofelor naturale, valurilor de căldură, secetelor, inundațiilor sau unor amenințări precum creșterea nivelului mării. La Conferința de la Varșovia s-au menționat și distrugerile cauzate de taifunul Haiyan în Filipine în contextul producerii tot mai frecvente ale unor fenomene climatice extreme.

În 2014 Secretarul General al ONU, Ban Ki-moon, i-a invitat la sediul ONU din New York

³⁷ Protocolul de la Kyoto, adoptat 11 dec. 1997 http://unfccc.int/files/kyoto_protocol/application/pdf/kp_doha_amendment_english.pdf.

³⁸ FCCC/CP/2013/10/Add.1 . Decision 2/CP.19 <http://unfccc.int/resource/docs/2013/cop19/eng/10a01.pdf>.

³⁹ Protocolul de la Montreal este un Tratat internațional care a intrat în vigoare în 1989 și a fost elaborat în Completarea Convenției de la Viena pentru protecția stratului de ozon, dar pune în discuție și opțiuni pentru reducerea nivelului altor substanțe poluante.

pe conducătorii lumii, pe reprezentanții guvernelor, ai finanțelor, ai afacerilor și ai societății civile la Summit-ul pe probleme Climatice, care a avut loc pe 23 septembrie. El a cerut participanților să vină la această întâlnire la nivel înalt cu acțiuni și propuneri curajoase pentru mobilizarea voinței politice în vederea producerii unui acord cu valoare juridică privind acțiuni concrete în domeniul gestionării schimbărilor climatice până în 2015. Acest Summit a oferit liderilor lumii ocazia unică de a deveni campioni în propunerea unei viziuni comune ambițioase, ancorată în acțiuni concrete pentru obținerea mult așteptatului Acord global de la Paris în 2015. Întrunirea la nivel înalt a avut ca scop crearea unui climat politic favorabil pentru finalizarea Acordului și impulsivitatea unor transformări în toate țările lumii pentru realizarea reducerii emisiilor gazelor cu efect de seră. De asemenea, Summit-ul și-a propus să consolideze întreprinderea unor acțiuni hotărâte pentru prevenirea și combaterea impactului devastator al schimbărilor climatice. Principalele teme ale Summit-ului au fost: necesitatea unor idei convergente pentru o viziune pe termen lung; reducerea emisiei gazelor cu efect de seră; transformarea economiilor de piață la scară globală și mobilizarea de resurse⁴⁰; propunerea introducerii taxei pe emisiile de carbon; necesitatea unei mai mari hotărâri și mobilizarea unor noi coaliții care vor putea asigura un viitor prosper pentru generațiile viitoare.

În cadrul acestui Summit s-a subliniat faptul că defrișarea reprezintă o sursă de emiterie a bioxidului de carbon, și că gravitatea fenomenului a fost subestimată până în prezent. Declarația de la New York precum și alte angajamente individuale în acest domeniu au transmis un mesaj puternic pentru includerea acestei teme în noul Acord climatic ce avea să se finalizeze în 2015 la Paris.

Următoarea Conferință ONU pe tema schimbărilor climatice (COP20), a avut loc la Lima, Peru, în decembrie 2014. 190 de țări au purtat negocieri timp de două săptămâni elaborând elementele pentru Acordul ce avea să se semneze la Paris în 2015.

⁴⁰ Trebuie menționat că UE alocă 18 miliarde de dolari pentru lupta cu schimbările climatice în țările în curs de dezvoltare între 2014 și 2020 iar Clubul Internațional al Dezvoltării Finanțelor a anunțat în cadrul Summit-ului o finanțare de aproximativ 100 de miliarde de dolari până la sfârșitul anului 2015 pentru activitățile de mediu și prevenire a schimbărilor climatice.

S-au fixat și regulile de bază prin care țările să își anunțe în 2015 stabilirea contribuțiilor lor naționale, acestea reprezentând fundația pentru toate acțiunile de combatere a schimbărilor climatice post 2020, la intrarea în vigoare a Acordului de la Paris. Șefii și reprezentanții statelor și guvernelor au plecat de la Lima cu o viziune mai clară și mai profundă după ce au redactat proiectul pentru Acordul de la Paris, având ca scop reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră și limitarea creșterii temperaturii globale la nu mai mult de 2 grade Celsius. S-a reamintit că Pământul suferă un dezechilibru al radiațiilor încă din 1970, ceea ce înseamnă că în atmosfera sa intră mai multă energie și iese mai puțină. Acest surplus de energie este absorbit de către oceane. Dar și activitățile umane au contribuit la încălzirea apelor oceanelor. Fenomene meteorologice extreme devin tot mai frecvente. Deja ciclonul Hudhud afectase profund India și Nepalul. Fenomenul a început cu ploi torențiale care au cauzat inundații în India unde peste 400.000 de persoane au fost strămutate din regiunile de coastă, în timp ce în Nepal avalanșele și furtunile de zăpadă produse de ciclon au ucis zeci de alpiniști. Conferința de la Lima a avut ca rezultat și stabilirea ca țintă a angajării unei sume globale de 10 miliarde de dolari pentru combaterea schimbărilor climatice. Declarația ministerială de la Lima face un apel la guverne să includă schimbările climatice și conștientizarea acestora în programele de învățământ și în planurile naționale de dezvoltare. La Lima, unde au participat 11.000 de delegații din întreaga lume, s-au luat multe decizii care au conturat mai apoi Acordul de la Paris, pentru că negocierile s-au purtat cu realism și cu o adevărată înțelegere a fenomenelor climatice care au efect pe termen lung pentru generațiile viitoare.

Un mare pas înainte a fost și inițiativa Planurilor Naționale de Adaptare și hotărârea de a sprijini țările în elaborarea acestora. Tot la Lima s-a stabilit un plan de lucru privind o mai bună înțelegere și evaluare pentru sprijinirea țărilor vulnerabile, în curs de dezvoltare afectate de pagubele sau dezastrele produse de schimbările climatice. De asemenea s-a discutat despre cum migrația și strămutarea pot fi declanșate sub impactul schimbărilor climatice.

Alte rezultate concrete ale Conferinței de la Lima au fost angajamentele financiare pentru Green Climate Fund Lima de către Peru, Norvegia, Australia, Belgia, Columbia și Austria, suma totală

ajungând la 10,2 miliarde de dolari. De asemenea Germania a anunțat o contribuție de 55 de milioane de euro pentru Fondul de Adaptare, iar China suma de 10 milioane de dolari pentru fondul Cooperarea Sud-Sud, ce urma să fie dublată în 2016.

Un alt rezultat important al președinției peruane a celei de a 20-a ediții a Conferinței pentru combaterea schimbărilor climatice a fost și lansarea platformei globale NAZCA – Zona non statală a celor implicați în combaterea schimbărilor climatice. Platforma NAZCA joacă un rol important prin înregistrarea acțiunilor de prevenire a schimbărilor climatice și este menționată și în concluziile Conferinței de la Paris⁴¹,

La ora actuală 180 de țări au anunțat pe platformă 70 de inițiative de cooperare comună în care sunt implicate peste 10.000 de organizații din sfera non statală a societății civile și a lumii finanțelor.

Data apariției Raportului Comitetului Internațional de experți pe probleme climatice⁴², lansat pe 2 noiembrie 2014, la Copenhaga, a fost calculată în așa fel încât să poată avea un impact politic prin lansarea acestuia cu câteva săptămâni înainte de negocierile internaționale purtate la Lima pentru elaborarea unei strategii pe probleme climatice.

Secretarul general ONU a declarat în conferința de presă de la lansare că „Știința și-a spus cuvântul iar mesajul este cât se poate de clar. Conducătorii lumii trebuie să acționeze; timpul nu este de partea noastră”.

Raportul reprezintă cea de a cincea evaluare în domeniu și la elaborarea lui au contribuit sute de oameni de știință din toată lumea. Mesajul principal al Raportului se adresează celor aflați la guvernare, iar cele cinci concluzii principale indicau viitoarele căi de acțiune⁴³:

Dovezi tot mai puternice că și intervenția umană provoacă schimbările climatice. Raportul se referă în primul rând la combustibilii fosili, care reprezintă o cauză majoră a încălzirii globale din ultimii zeci de ani. Certitudinea științifică asupra acestei cauze a crescut de la 90% la 95%.

⁴¹ Toate țările au apreciat eforturile celor care și-au înregistrat acțiunile lor pe platforma NAZCA, platformă ce le oferă vizibilitate, detectează multitudinea acțiunilor de combatere a schimbărilor climatice și sprijină țările în realizarea angajamentelor asumate în acest sens.

⁴² Cambridge University Press 978-1-107-05799-9 – Climate Change 2013: The Physical Science Basis: Working Group I Contribution to the Fifth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change.

⁴³ Ibidem.

Previziuni pentru 2100. În Raport se afirmă că încălzirea globală până la sfârșitul secolului 21 va avea consecințe grave și efecte ireversibile la nivel global. Un exemplu concret este topirea calotei glaciare a Antarcticii de vest – până la prăbușirea acesteia în mare – ceea ce va determina o creștere a nivelului mării cu până la patru metri, deși această creștere va fi lentă. Un efect ireversibil va fi dispariția anumitor specii de plante și animale, fenomen care a început în acest secol și va continua pe viitor.

Toate acestea se întâmplă acum. Raportul prezintă dovezi mai puternice decât cele din edițiile anterioare, cu privire la multitudinea situațiilor în care planeta suferă din cauza intervenției umane asupra schimbărilor climatice: creșterea nivelului mării, topirea ghețarilor, scăderea cantităților de zăpadă, încălzirea oceanelor, apariția tot mai frecventă a unor fenomene meteorologice extreme, cum ar fi valurile de căldură, ploile torențiale sau furtunile de zăpadă din America de Nord și Europa.

Necesitatea unor politici eficiente.

Politica intră în acțiune chiar și în producerea acestui Raport, deși acesta reprezenta o declarație comună a comunității științifice, cele 40 de pagini dedicate recomandărilor pentru politicieni trebuiau să fie aprobate de aceștia. De-a lungul celor 5 zile de consultații, la Copenhaga, oamenii de știință și reprezentanții guvernelor lumii au dezbătut și editat raportul rând cu rând, iar un astfel de detaliu nu avea cum să nu atragă atenția presei.

De exemplu, cercetările privind problemele cu Protocolul de la Kyoto din 1997 și motivele pentru care nu s-au putut realiza reduceri mai mari ale emisiei gazelor cu efect de seră au fost incluse în raportul oamenilor de știință dar nu și în cuprins⁴⁴.

De la **Conferința de la Paris din 2015**, după negocierile de la Lima s-a sperat ca mult așteptatul Acord să înlocuiască Protocolul de la Kyoto, care le cerea țărilor dezvoltate să reducă cu cantități specifice emisia gazelor cu efect de seră. Kyoto a fost un tratat cu valoare juridică dar SUA, unul dintre cei mai importanți emițători ai unor astfel de gaze, nu l-a ratificat nici până în prezent. De asemenea, Chinei care este acum pe locul întâi la aceste emisii

⁴⁴ De asemenea, s-a renunțat la o casetă care explica cât de mult ar trebui să crească temperatura pe glob pentru a crea schimbări climatice periculoase, schimbări pe care liderii mondiali s-au angajat să le evite prin intermediul singurului tratat privind schimbările climatice semnat de SUA, și anume Convenția Cadru a ONU pentru Schimbările Climatice. Informația conținută în această casetă se află în cuprinsul Raportului dar în lipsa casetei, trebuie căutat textul explicativ în conținutul amplu al Raportului.

nu i s-a putut cere să le reducă fiindcă Protocolul Kyoto nu includea și țările în curs de dezvoltare.

Cel mai mult s-a sperat ca la Paris să se ajungă la un rezultat al negocierilor în loc să se tot devanseze datele unor realizări concrete.

Bazându-se pe Convenția ONU privind schimbările climatice, Acordul de la Paris⁴⁵ reunește națiunile în cauza comună de a-și întări eforturile pentru combaterea schimbărilor climatice, de a se adapta cât mai bine efectelor acestora și de a oferi mai mult sprijin țărilor în curs de dezvoltare. Acordul de la Paris trasează o nouă traiectorie în efortul global de gestionare a problemelor climatice. Acesta a intrat în vigoare pe 4 noiembrie 2016. Procesul de ratificare a început încă din 22 aprilie 2016, când Acordul a fost deschis pentru semnături la sediul ONU din New York, nu întâmplător ci și pentru a onora în mod special data Zilei Mondiale a Pământului.

Obiectivul principal al Acordului este de a consolida reacția globală la amenințările climatice prin menținerea în acest secol a creșterii temperaturii globale sub 2 grade Celsius și de a depune toate eforturile posibile pentru a limita creșterea temperaturii chiar cu 1,5 grade Celsius. Se urmărește îmbunătățirea abilităților țărilor de a gestiona efectele schimbărilor climatice. Dar pentru a atinge aceste scopuri este nevoie de resurse financiare adecvate. De aceea prin Acordul de la Paris se prevăd contribuții financiare stabilite la nivel național. De asemenea, toate țările care au ratificat Acordul trebuie să raporteze în mod regulat cu privire la implementarea măsurilor pentru reducerea emisiilor de bioxid de carbon și de gaze cu efect de seră.

Articolele 23 și 24 ale Acordului de la Paris prevăd ca țările semnatare ale căror contribuții naționale vor fi stabilite până în 2025, să comunice până în 2020 suma stabilită și să o reconfirme din 5 în 5 ani, iar țările semnatare care și-au fixat o dată limită pentru 2030 să comunice tot până în 2020 suma contribuțiilor naționale și de asemenea să o confirme din 5 în 5 ani.⁴⁶

În articolul 25 al Acordului⁴⁷ se prevede ca țările semnatare să depună la Secretariatul UNFCC proiectul de stabilire a contribuțiilor naționale, la care face referire Articolul 4 al Acordului, cel târziu cu 9 sau cu 12 luni înainte de Conferința de la Marrakech, pentru a se putea pregăti un Raport de sinteză.

⁴⁵ 1/CP.21.

⁴⁶ <http://unfccc.int/resource/docs/2015/cop21/eng/10a01.pdf>.

⁴⁷ <http://unfccc.int/resource/docs/2015/cop21/eng/10a01.pdf>.

De asemenea, Acordul consideră salutare eforturile actorilor non statali de a combate schimbările climatice, cele ale societății civile, ale sectorului privat și ale instituțiilor financiare mondiale. Toți acești parteneri sunt invitați să își afișeze acțiunile și rezultatele prin intermediul Platformei Non-State Actor Zone for Climate Action, (Acțiuni climatice ale unor organisme independente, non-statale)⁴⁸, inițiată la Conferința de la Lima.

Acordul de la Paris a fost ratificat de România la 1 iunie 2017, exact data când președintele Trump anunța retragerea SUA din Acord cerând o renegociere mai echitabilă. China a anunțat că va coopera cu UE pentru a apăra Acordul chiar dacă SUA își va retrage definitiv ratificarea.

Cea de a 22-a ediție a Conferinței Națiunilor Unite cu privire la schimbările climatice (COP 22), cea de a 12-a ediție a Conferinței Părților în privința Protocolului de la Kyoto (CMP 12) și prima ediție a Conferinței părților privind Acordul de la Paris (CMA 1) au avut loc la Bab Ighli, Marrakech, Maroc în perioada 7-18 noiembrie 2016.

Rezultatele Conferinței au demonstrat că implementarea Acordului de la Paris este în curs, într-un spirit constructiv al cooperării multilaterale privind schimbările climatice.

În Proclamația „Acțiune pentru Climă și Dezvoltare Durabilă” adoptată de șefii de state și de guverne la Marrakech, s-a reafirmat angajamentul pentru implementarea acordului de la Paris, precizându-se că o sarcină foarte importantă care îi revine fiecărei țări este de a reduce emisiile de gaze cu efect de seră în sprijinul obiectivelor Agendei 2030 pentru Dezvoltare durabilă. Se subliniază necesitatea solidarității cu acele țări care sunt mai vulnerabile la schimbările climatice. Țările dezvoltate reafirmă angajamentul lor pentru mobilizarea a 100 de miliarde de dolari, iar părțile semnatare ale Protocolului de la Kyoto încurajează ratificarea amendamentului de la Doha.

În documentul Parteneriatului de la Marrakech pentru combaterea schimbărilor climatice la nivel global se recunoaște că pentru a realiza obiectivele Acordului de la Paris sunt necesare acțiuni rapide înainte de 2020, investiții în soluții climatice eficiente și durabile. Parteneriatul sprijină contribuțiile voluntare dintre părți încurajând participarea societății civile, a sectorului privat și a

⁴⁸ <http://climateaction.unfccc.int>.

instituțiilor financiare. Toți cei implicați sunt invitați să ofere regulat platformei NAZCA informații privind acțiunile și intervențiile lor⁴⁹.

De asemenea, în document se subliniază că, având în vedere interconexiunea dintre implementarea Agendei 2030 pentru Dezvoltare Durabilă, Acordului de La Paris, Planul de Acțiune de la Sendai ⁵⁰ privind reducerea riscului dezastrilor și Agendei de Acțiune de la Addis Ababa privind finanțarea pentru Dezvoltare⁵¹, Secretarul General al ONU are rolul de organizator și convocator al tuturor sectoarelor societății la nivel mondial. El este cel care angajează factorii cheie implicați în acțiunile de combatere a schimbărilor climatice, prin prisma și în conexiune cu obiectivele Agendei 2030. Secretariatul Convenției Cadru a ONU privind schimbările climatice (UNFCCC) cu îndrumarea campionilor la nivel înalt, care sunt șefii de state și de guverne, va continua să colaboreze cu Biroul Executiv al Secretarului General pentru mobilizarea întregului sistem al ONU în accelerarea acțiunilor de combatere a schimbărilor climatice.

Următoarea Conferință ONU privind schimbările climatice va avea loc în perioada 6-17 noiembrie 2017 (COP 23) la Bonn, în Germania și va fi prezidată de guvernul Fiji. Până atunci nu trebuie să uităm că lupta omului cu poluarea, dezastrile naturale și încălzirea globală nu este un concept abstract. Tocmai de aceea existența atâtor rezoluții ONU și conferințe la nivel înalt care se succed anual cu mai multe sau mai puține rezultate concrete, demonstrează că există o preocupare majoră ca în această luptă de atâtea ori inegală a omului cu natura și uneori chiar cu el însuși, calitatea vieții, drepturile și libertățile sale fundamentale să fie păstrate și garantate prin mecanisme și instrumente ratificate la nivel global, și chiar dacă eficiența și implementarea acestora se dovedesc adeseori anevoioase, importantă este consecvența și seriozitatea cu care se abordează efectele schimbărilor climatice asupra drepturilor omului.

⁴⁹ NAZCA va continua să fie actualizată în colaborare cu cei care gestionează datele platformei și cu analiști, astfel încât progresul și impactul colectiv al acțiunilor și inițiativelor în domeniul climei să poată fi raportate și expuse într-o manieră prietenoasă utilizatorilor.

⁵⁰ https://www.unisdr.org/files/43291_sendaiframeworkfordrren.pdf.

⁵¹ A/RES/69/313.